

A Perjátszó Kör első tizenöt éve – A Jog és drámapedagógia intézményesülésének kezdetei az ELTE ÁJK-n

Rigó Balázs

az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának adjunktusa,

rigo.balazs@ajk.elte.hu

ORCID: 0000-0003-0112-9546

A jogászai készségek elsajátítása a jelenlegi, jogágakhoz igazított és főként lexikális, a jogszabályszövegre koncentráló jogi ismereteket átadó képzés során csak impliciten, tulajdonképpen rejtett tantervként valósul meg. Ennek felismeréséből fakad a kérdés, miszerint lehetséges-e intézményesíteni, illetve adminisztratív rendelkezések nélkül tud-e intézményesülni egy olyan oktatási gyakorlat, amelynek során a szaktárgyakon (jogágakon) túlnyúlva releváns ismereteket kap a hallgató. A karon működő Perjátszó Kör léte másfél évtizede erre a kérdésre adott gyakorlati válasz: a Kör játékos és korántsem pusztán ismeretterjesztő módon mutatja be a leghíresebb történelmi pereket, miközben a joghallgatók a szórakozáson túl mind a jogtörténet, mind az eljárásjog és a tárgyalás mikéntjébe is bepillanthatnak.

Kulcsszavak: drámapedagógia, Perjátszó Kör, jogi oktatás, jogtörténet, játékosítás

DOI: 10.37205/TEL-hun.2020.3-4.03

Bevezetés – Az elmélet és a gyakorlat örökzöld konfliktusa az oktatásban

A jogi karokon a tantárgyak oktatására való módszertani felkészítés, tehát a jogászképzés oktatásának intézményesülése a mai napig vágyálom, mivel nem létezik a jogi karokon oktatásmódszertani központ. Az elméleti kérdéseken túlmenően további gyakorlati problémát jelent, hogy vajon létezik-e olyan egységes módszertan, amellyel példának okáért a római jogtól kezdve a közigazgatási jogon és az agrárjogon keresztül egészen a jogfilozófiai magasztalokig fejleszteni lehet a hallgatókat. Nyilvánvalóan a jogágakat meglehetősen szigorúan leképező tantárgyak más-más lexikális ismereteket igényelnek. A jogászai készségek elsajátítása pedig alapvetően már a diplomaszerezést követően, a gyakorlat során történik meg. További kérdés, hogy léteznek-e – és milyen mértékben – olyan készségek, amelyek a jogágaktól függetlenül szükségesek a jogászai hivatás gyakorlásához.

Kétségek nélkül ezek közé tartoznak a precizitás, a nagy munkabírás és a fogalmazási készségek. Ezek kifejlesztése ugyanakkor a jelenlegi jogágakhoz igazított és főként lexikális, a jogszabálysövegre koncentráló jogi ismereteket nyújtó képzés során csak impliciten, tulajdonképpen rejtett tantervként valósul meg. Ennek az igénynek a felismeréséből fakad a következő kérdés: lehetséges-e intézményesíteni, illetve adminisztratív rendelkezések nélkül tud-e intézményesülni egy olyan oktatási gyakorlat, amelynek során a szaktárgyakon (jogágakon) túlnyúlva releváns ismereteket kap a hallgató.

A továbbiakban főként ennek a kérdésnek a megválaszolására mutatunk be egy meglátásunk szerint értékes gyakorlatot, amely az eltelt másfél évtized során meghatározta az ELTE ÁJK gyakorlatát a jogtörténet oktatásában és az ismeretterjesztésben. Jelen tanulmány alapvetően pozitívista, leíró jellegű, mivel meggyőződésünk, hogy előbb részletesen, tényszerűen kell megismernünk egy jelenséget, amelyet logikailag is csak később követhet a gyakorlatra adott reflexió kifejtése, majd annak értékelése, végül a továbbfejlődés irányába megtett javaslatok felvetése. Mivel a Perjászó Kör tevékenységének pedagógiai elemzése komolyabb feladat annál, semhogy annak leírása mellett egy tanulmányban elférjen, a gyakorlat pedagógiai elemeire jelenleg csak utalhatunk. Azok részletes, tudományos, reflektív elemzését majd egy későbbi munkában végezzük el, ahol már nincs szükség a gyakorlatot folytató személyek és intézmény, illetve az intézményi kontextus bemutatására. Mindezek azonban egy súlyos és évezredes múltra visszatekintő előzetes kérdés tisztázását feltételezik.

A jogi oktatásban ugyanis az elméleti és a gyakorlati képzés viszonya, azok aránya örök vita tárgyát képezi. Mária Terézia 1769-ben a magyar kancellárián keresztül kiadott utasításában a Nagyszombati Egyetem átalakítása és királyivá emelése mellett – és ennek következtében – többek között a jogi oktatás reformját tűzte ki célul (Pauler, 1880 [2002], pp. 70–72). Az akkor még a kötelező kétéves filozófiai stúdiumokat követő (Mészáros, 1981, pp. 129–130. [166.§]) szintén kétéves jogi tanulmányok keretében¹ az ún. hazai jog tárgyának tanítása során meghatározták, hogy az első évben az elméleti, a második évben a gyakorlati részt, azaz a törvénykezést adják elő. Az előadónak mindkét évben ugyanannak a tanárnak kellett lennie. A hazai jog stúdiumainak vége felé, tehát a második év végén annak keretében már büntetőjogot kellett tanítani. A tanárok feladata volt továbbá,

¹ A kötelező kétéves filozófiai képzést követően – régies szóhasználattal élve – a jogi tanfolyamot csak az 1775-ös egyetemi intézkedések növelték három évre (Pauler, 1880 [2002], p. 73).

hogy „ezen év délutáni óráiban tanítványaikból bíróságokat szervezve, az ezek előtti pörös eljárást azokkal gyakorlatilag megismertetni törekedjenek” (Pauler, 1880 [2002], p. 73). Az elmélet és a gyakorlat kettőssége az egyetem Budára költöztetésével egy időben, az 1777-ben kiadott *Ratio Educationis* következtében módosult. Az uralkodói rendelet az oktatást és a kutatást tudományosabb alapra helyezte (Pauler, 1880 [2002], p. 143; Mészáros, 1981, p. 156. [198.§]). Ennek következtében a tananyagnak a joghallgatók, valamint a közérdek számára hasznos és haszontalan volta került előtérbe. A professzoroknak például az öncélú elméleti, jogdogmatikai okoskodástól kifejezetten tartózkodniuk kellett (Mészáros, 1981, p. 148. [187.§]).

Az Egyetemes Állam- és Jогtörténeti Tanszék korábbi vezetőjének, Rácz Lajosnak több mint egy évtizedes megállapítását, miszerint a gyakorlati jogtanítás az utóbbi évtizedben háttérbe szorult, a hallgatói kritikák alapján öröközödnék tekinthetjük. Azt a nézetét is osztjuk, hogy a „jogi praktikumnak az egyetemi évek alatti elsajátítását legfeljebb töredékesen a perbeszédversenyek őrzik” (Rácz, 2009, p. 3),² pedig mind a jog tudományának, mind gyakorlatának művelésében elengedhetetlen a retorikai képesség – elegendő, ha a professzorok előadásaira vagy az ügyvédek perbeszédeire gondolunk. Előbbit már a középkori egyetemeken elősegítette az a gyakorlat, hogy a teológiát és a jogot több helyen párhuzamosan oktatták, utóbbi pedig a bíróság előtti folytonos megjelenés révén szükségszerű. Egyetértünk továbbá Rónay Zoltánnal, hogy a jogászi nyelvezet „nem csupán a tanulmányokhoz tartozó technikai elem, hanem a majdani hivatásgyakorlás alapfeltétele” (Rónay, 2018, p. 39).

A Perjátszó Kör megalakulása

Részben ezek az évszázados dilemmák csúcsosodtak ki abban a kérdésben, amelyet Kisteleki Károly, az akkori Egyetemes Állam- és Jогtörténeti, ma már a 2011-es összeolvadást követően Római Jogi és Összehasonlító Jогtörténeti Tanszék³ ok-

² Meg kell jegyeznünk, hogy az ELTE ÁJK-n az utóbbi évtizedben mind a hazai, mind a nemzetközi rendezésű perbeszédversenyek számában, mind az azokon elért kimagasló sikerekben jelentős ugrás mutatkozott. Többek között elég, ha a washingtoni versenyen nemzetközi jogból a világbajnok Jessup csapatra (felkészítők Kajtár Gábor és Sulyok Kata), a párizsi kereskedelmi mediációs verseny harmadik helyére (Inzelt Éva felkészítésével) vagy az oxfordi médiajogi perbeszédverseny sikereire (felkészítő Gosztonyi Gergely) gondolunk. Ezek a sikerek ugyanakkor továbbra sem vonják maguk után a perbeszédgyakorlásának tömegessé válását a jogi oktatásban.

³ A tanszék II. világháború utáni, az említett összeolvadásig terjedő történetéhez lásd: Rigó, B. (2019). Az ELTE ÁJK Egyetemes Állam- és Jогtörténeti Tanszék története a második világháborútól napjainkig. In Boóc, Á. & Sándor, I. (Eds.), *Studia in honorem Gábor Hamza: Ünnepi tanulmányok Hamza Gábor 70. szü-*

tatója tett fel magának: „Hogyan adja át [egy oktató] a tananyagot úgy, hogy a témával VALÓBAN [kiemelés az eredetiben] felkeltse a diákok érdeklődését?” (Kisteleki, 2009, p. 4). Ez a feladat Kisteleki Károly szerint állandó és az oktatónak elsősorban önmagával való meg-megújuló küzdelmét jelenti. Ez az oka annak is, hogy Kisteleki az óráin megtörve a hallgatók fásultságát (Gedeon, 2009, p. 8), mind a mai napig valódi élő, interaktív kapcsolatot igyekszik kialakítani a hallgatókkal (Kisteleki, 2009, p. 4). A Perjátszó Kör történetében az első lépés szintén ezekből a körülményekből fakadt. Kisteleki a 2004/2005-ös tanév tavaszi félévében a „Fasiszta államkormányzatok” című fakultatív kurzuson⁴ az interaktív tematika alapján javasolta a hallgatóknak, hogy ha van kedvük, akkor a tananyag részét képező nürnbergi pert játsszák el. Heten jelentkeztek, és egy nagyon kreatív, multimédiás eszközöket, filmbejátzásokat, fényképeket, portrékat is felvonultató dokumentumjátékot adtak elő. „Olyannyira sikerült, hogy sajnáltam volna, ha csak egyszeri alkalom, és ennyi az egész, ezért az utolsó órán, jegybeírás közben jött a spontán ötlet, hogy ha lenne kedvük, alakíthatnánk egy Perjátszó Kör, ahol különféle híres történelmi pereket adnának elő – immár intézményes formában” – emlékezik vissza Kisteleki Károly a Perjátszó Kör alapítására (Kisteleki, 2009, p. 4). A következő tanévben, 2005 őszén a kezdeti hét fő két további hallgatóval kiegészülve hivatalosan is megalapította a Perjátszó Kör, amely azóta is szakadatlanul, 15 éve működik.⁵ Mindezideig közel 100 fő volt hosszabb-rövidebb ideig a Perjátszó Kör tagja. Természetesen nagy részük már végzett jogászként gyakorolja hivatását, ami azonban nem riasztja el őket attól, hogy időről időre egy-egy apró szerep erejéig beugorjanak egy darabba.

A perek tematikája

Az előadások témája a tagság közös döntésén alapul, míg az adott darab szöveggel megalkotását mindig tudományos igényű kutatás előzi meg. A kutatás természetesen nem csak a szakirodalom felkutatását és feldolgozását jelenti. Több esetben (Eichmann pere,⁶ Bibó pere, Mailáth-gyilkosság feldolgozása⁷) levéltári, tehát elsődleges források, és/vagy a téma szakértőjével folytatott személyes kon-

letésnapja tiszteletére, (pp. 225-230). Közjegyzői Akadémia Kiadó.

⁴ A kurzust a joghallgatók számára az akkori kötelező tananyag mellett fakultatív kurzusként már az első szemesztertől fel lehetett venni, a kötelező tananyagról lásd: Kisteleki, K. (2002). A fasiszmus államkormányzati megoldásai. In Rácz, L. (Ed.), *Egyetemes állam- és jogtörténet: Polgári kor*, (pp. 287–307). Hvgorac.

⁵ A kezdeti hét fő: Faragó Andrea, Ferenczi Márta, Hidvégi Fanny, Millen Csaba, Nyitray Zsuzsa, Szigeti Tamás, Vajda Viktor Laczó Balázssal és Rigó Balázssal egészült ki.

zultációk (Báthory Erzsébet pere⁸) előzik meg a szöveggönyv megszületését, amelyet előbb olvasópróbákkal, majd jelenetenként, végül összpróbákon gyakorolnak be a Perjátszó Kör tagjai. Egy-egy darab megalkotása mindig az adott szerző saját érdeklődési köréből fakad, tehát abból lesz per, amit valaki szakmai kíváncsisága miatt feldolgoz. Már ennyiből is látszik, hogy a darab szerzőjének tevékenysége, korántsem egy sztori megírása vagy a szakirodalom dramatikus feldolgozása, hiszen az alkotás a háttérmunka fázisában valódi tudományos munkával jár. Természetesen a Kör tagjai saját érdeklődésüktől és olvasottságuktól függően mindig élnek kritikai észrevételekkel, amelyek kiegészítik Kisteleki Károly tanári szupervízióját. A darab végleges változata így a nyilvánosság előtt már több szűrőn megy át, mire az egyetemi nézőközönség ugyancsak kritikus szeme elé kerül.

A perek tematikája rendkívül változatos, ami az egyetemes, illetve összehasonlító jogtörténet látóköréből ered. A Perjátszó Kör első pere (Jeanne d'Arc elítéléséről), nemcsak abszolút értelemben, hanem a történeti időt, a középkort tekintve is az első, a legkorábbi volt. A kora újkorból már érthető módon több per született: Fráter György, Báthory Erzsébet, Stuart Mária, Olivér Cromwell, a salemi boszorkányok, Jean Calas, Marie Antoinette és Danton pereit mutatta be a Perjátszó Kör. Mivel Cromwell természetes úton, hatalma csúcsán hunyt el, pere fiktív per volt, amely tulajdonképpen módszertani kísérlet volt arra, hogy Cromwell személyét és tevékenységét különbözőképpen lehessen vizsgálni, interpretálni és értékelni. Az újkorból Tom Robinson (a Ne bántsátok a feketerigót! című regény alapján), Dreyfus kapitány, Luigi Lucheni (Sissi merénylője) pereit dolgozta fel a Kör. Míg a jelenkorból Anna Anderson (Anastasia), Al Capone, Eichmann, az 1956-os felkelők (Angyal István, Tóth Ilona és anonim módon az '56-os forradalmi egyete-

⁶ Így Vajda Viktor az eredeti periratok felhasználása mellett a Holokauszt Emlékközpontban válogatott cikkeket, tanulmányokat, Gideon Hausner Ítélet Jeruzsálemben című monográfiájának feldolgozása mellett.

⁷ Szolnoki János, aki két pert is jegyez, mindkét esetben szintén elsődleges levéltári források alapján alkotott. Ezek a források segítették, hogy mind Mailáth György országbíró, mind Bibó István személyiségéről, családi viszonyairól a kutatók számára is nívóval tudott szolgálni, amellet, hogy a szerző minden esetben az embert kereste a per és a jog mögött. A Bibó perben továbbá a címszereplő fia, ifj. Bibó István személyes tanácsai is a hitelességet szolgálták. Szolnoki Jánosról meg kell jegyeznünk, hogy miután nézőként látta a Kör néhány fellépését, önként jelentkezett, hogy felvételizni szeretne. Így a fővárosi törvényszék több évtizedes tapasztalattal rendelkező büntető ügyszakos bírójaként nemcsak szakmai tanácsokkal tud szolgálni egy-egy perrel kapcsolatban, hanem annak lélektanát is kitűnően át tudja adni a perben szereplő hallgatónak.

⁸ Sáray Dorottya Várkonyi Gáborral konzultálva a legújabb, a per előadásakor még nyomtatásban napvilágot nem látott kutatási eredményeket is beledolgozhatta Báthory Erzsébet perébe. Az új és a korábbi eredményeket tartalmazó művek: Várkonyi, G. (2016). *Báthory Erzsébet: Bűnös vagy áldozat?* Kossuth Kiadó, és Lengyel, T. & Várkonyi, G. (2010). *Báthory Erzsébet: Egy asszony élete*. General Press.

mi ifjúság), Bibó István, Charles Manson pereit, majd részben a Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról című mű alapján Meredith Hunter meggyilkolását feldolgozó „hippi pert”, végül O. J. Simpson perét vitték színpadra. Egyelőre tematikus kirándulásként értékelhető a legutóbbi előadás, a Rebecca, a Manderley-ház asszonya című regényadaptáció, amely ugyan jogi problémákban bővelkedik, ám történetileg fiktív esetet visz színpadra. Természetesen a perek nem ebben a kronologikus sorrendben követték egymást, valamint egy pert többször is színpadra vittek a hallgatók. Látható, hogy nemcsak térben és időben, hanem jogi szempontból is széles spektrumon mozog a tematika, hiszen amellett, hogy a Perjátszó Kör a hazai perek mellett angol, amerikai, francia és részben olasz, német eseteket is feldolgoz, a büntetőjogi, főként a szándékos emberölés tényállásának túlsúlya mellett adójogi, személyiségjogi, emberiség elleni bűncselekmények vagy államelméleti szempontból a hatalom ellen való felkelés jogossága, az uralkodó hatalmának jogossága, egyáltalán a hatalom létének jogossága stb. jogi relevanciájú kérdései is felmerülnek. A jogtörténeti szakmaiságot mutatja továbbá, hogy a Perjátszó Kör többször lépett fel OTDK-n, így 2009-ben az ELTE-n és 2011-ben Pécsen.

A Perjátszó Kör az egyetem falain kívül

A Perjátszó Kör előadásaival nemcsak a kezdeti, tetőtéri tantermet nőtte ki hamar. 2006 őszétől már a Kar Aula Magnáját is folyamatosan megtölti, sőt időnként még így is helyhiánnyal küzd, ami miatt darabjaihoz előzetes regisztráció szükséges. Ezekre, különösen egy-egy új témájú, tehát még be nem mutatott darab esetén van szükség. 2006 azért is vízválasztó a Kör történetében, mert a darabok külső megjelenésüket, megformáltságukat tekintve a dokumentumjátékból a valódi színjátszás irányába léptek el. Ezt nemcsak az bizonyítja, hogy tanácsaival, sőt aktív jelenlétével Harsányi Bence, hivatásos színész, a Momentán Társulat⁹ tagja és Hegyi Árpád Jutocsa,¹⁰ színházi rendező is bekapcsolódott a Kör munkájába, hanem az is, hogy a Perjátszó Kört időről időre külső helyszíneken, kulturális rendezvényeken is felkérlik, hogy előadásukkal emeljék az esemény fényét. A Perjátszó Kör így többször fellépett a Múzeumok éjszakáján a Fővárosi Törvényszék programján, de szerepelt az Országos Bírói Hivatalban, továbbá Nagyváradon, il-

⁹ Momentán Társulat. <https://momentantarsulat.hu/> <https://momentantarsulat.hu/szinesz/harsanyi-bence> (A továbbiakban valamennyi hivatkozás esetén a letöltés ideje 2021. 11. 14.)

¹⁰ THEATER Online <https://theater.hu/hu/portre/hegyi-arpad-jutocsa--1731.html> Wikipedia: https://hu.wikipedia.org/wiki/Hegyi_%C3%81rp%C3%A1d_Jutocsa

letve Kolozsváron a Sapientia Egyetemen, a gödöllői kastélyban, a Kossuth Klubban, a Bálint Házban, a Pázmány Péter Katolikus Tudományegyetemen, Hévízen egy iskolai évnyitón, valamint a veszprémi Pannon Unifest művészeti fesztiválján, utóbbi eseményen egy szakmailag elismert zsűri első hellyel jutalmazta a Kör játekát.¹¹

A Perjátszó Kör professzionalizmusát mutatja, hogy a marketingnek és a csapaton belüli munkamegosztásnak is különös figyelmet szentel. Rendelkezik blog, web, és Facebook oldallal,¹² amelyeken nemcsak az előadásokra készült rendkívül dekoratív plakátokat, hanem az előadás témájában írt ismeretterjesztő esszéket is közzé tesznek a szereplők történetéről, sorsáról, az adott korról. Az előadásokat videó-, valamint hivatásos fotós által készített fényképfelvételeken dokumentálják, amellett, hogy a Kar hallgatói lapja, a Jurátus¹³ is beszámol róluk. További előrelépést jelentett a Kör életében, amikor bejegyzett egyesületté alakult 2016-ban. A Perjátszó Kör mindezek alapján nem meglepő módon népszerű a hallgatók körében, ami az évente tartott felvételi eljárásban, tagtoborzásban is megnyilvánul.

A perek színpadra vitele során tanult készségek – rövid módszertani értékelés

Ez a népszerűség a hallgatók, beleértve a Kör tagjait és a nézőközönség soraiban ülő társaikat is, nemcsak a rejtett vagy elnyomott színészi véna felszínre kerülésének és a szereplés vágyának köszönhető. Egy per színpadra vitele során olyan készségeket tanulnak meg a hallgatók, amelyekre nap mint nap szükségük lesz a munkájuk során, ilyen például

- már a per megírásakor a kutatómunka, a szabatos fogalmazás, a gondolatok tiszta és világos megfogalmazása,
- a szöveg megvitatása során az esetleges kritika tisztelettudó kifejtése, a vitakultúra emelése, az egymásra figyelés, a csapatjáték, az alkalmazkodás, a munkamegosztás,

¹¹ Valamennyi fellépés pontos helyszíne, ideje megtalálható az alábbi lábjegyzetben hivatkozott web- elérhetőségeken, valamint a fenti PK kiadványban, ezek dátumszerű felsorolásától azonban eltekintünk.

¹² Perjátszó Kör. <http://perjatszokor.blogspot.com/>; <https://perjatszokor.wordpress.com/>; <https://hu-hu.-facebook.com/perjatszokor>

¹³ Jurátus. Az ELTE ÁJK Hallgatói Lapja. <https://juratus.elte.hu/>

- az előadás alatt a szép, érthető beszéd, megintcsak az egymásra figyelés, a mások előtti szereplés, a lámpaláz, az izgulás legyőzése, a magas fokú koncentráció, a szövegek megtanulásával a memória fejlesztése.

A közönség pedig úgy tanulja meg könyv és magolás nélkül a perek statikájának és dinamikájának, valamint a jogtörténetnek bizonyos részeit, hogy közben még jól is érzi magát. Az élményalapú tanulás tehát mind az aktív szereplőknek, mind a passzív nézőknek valódi ismeretszerzési forrássá válik, sőt, az előadások utáni reflexió, a darab meg- és kibeszélése akár nézőként, akár annak szereplőjeként a jogi-történeti problémák továbbgondolására is ösztönöz, elősegítve a jogi-történeti jelenségek interpretációját, ami a tényszerű ismereteken túl magasabb szintű tudást hoz létre. Összességében tehát a Perjátszó Kör révén a vele kapcsolatba kerülők úgy vesznek részt egy időutazásban a jog világában, hogy a jelenben azonnal hasznosítható ismereteket és készségeket sajátítanak el.

Egyetértünk Rónay Zoltánnal, hogy a jogászképzés ma már a korszerű pedagógiai módszerek alkalmazása nélkül nem tudja betölteni társadalmi rendeltetését, továbbá azzal is, hogy a pedagógusképzésben részt vevők sem nélkülözhetik jogi ismeretek bizonyos körét (Rónay, 2018, p. 39). Jóllehet, utóbbi eset kitűnő példája a jog és a pedagógia találkozásának (például Bíró, 1998 vagy Rónay, 2020), ez mégsem tartozik jelen tanulmány tárgykörébe, sőt vizsgálati irányát tekintve éppen ellentétes vele, hiszen nem a jogászképzés során átvett (dráma)pedagógiai elemeket, hanem a pedagógusképzésbe implementált jogi tudásátadást vizsgálja. A jog és a drámapedagógia összefonódását, egyszersmind Rónay Zoltán által felállított első tézis létjogosultságát igazolja, hogy a Perjátszó Kör alapjaira építve és sikerein felbuzdulva Fleck Zoltán, a jogi oktatás módszertanával is foglalkozó jog-szociológus, egyszersmind tárgyfelelős felkérésére Kisteleki Károly és Hegyi Árpád Jutocsa a hallgatók nagy érdeklődése mellett pontosan egy évtizeden át, a 2007/8. tanév tavaszi szemeszterétől a 2016/17. év tavaszával bezárólag minden félévben Jog és dráma címmel fakultatív kurzust tartott. Ennek az évtizedes együttműködésnek a gyümölcse, egyszersmind a jog és a dráma kapcsolódási pontjainak a bemutatására vállalkozott a Jog és dráma oktatásmódszertani füzet is (Hegyi & Kisteleki, 2017, pp. 1–47), amely a hazai jogász képzési keretrendszer, valamint a Bloom taxonómia átültetésével ad átfogó képet a kurzusról. A kurzuson természetesen részben a Perjátszó Kör hallgatói, illetve azok a hallgatók is részt vettek, akik éppen a kurzuson tapasztaltak hatására felvételiztek később a Körbe. Jóllehet a kurzus néhány már éve nem indul, a Perjátszó Kör működését

továbbra is folytatja, ezzel bizonyítva, hogy a fent vázolt készségekre és élményekre formális értékelés és kreditszerzés nélkül is szükségük van a hallgatóknak.

A Perjátszó Kör másfél évtizedes történetéből is látszik, hogy a hallgatók egyetemi létének öt-hat éve alatt bizonyos közösségformáló tényezők – akár az adott hallgató egyetemi évein is túlnyúlva – valódi integratív szervezetté alakulhatnak. A Perjátszó Kör esetében ezek a tényezők a perjáték, illetve a jogi színjátás iránti vonzalom, majd elköteleződés, amely a karon belül végül alulról szerveződve hozott létre egy olyan szervezetet, amelynek integratív ereje éppen fennállásának hossza miatt megkérdőjelezhetetlen.

Irodalom

- Bíró, E. (1998). *Jog a pedagógiában*. Pedagógus-Továbbképzési Módszertani és Információs Központ, Jogismeret Alapítvány.
- Gedeon, V. (2009). Tudományos Diákkör másképpen – Az Egyetemes Állam- és Jogtörténeti Tanszék Perjátszó Köre. In Fáy, G. (Ed.), *PK – Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományai Kar Perjátszó Körének kiadványa*, (pp. 8–9). ELTE-ÁJK.
- Hegy, Á. J. & Kisteleki, K. (2017). *Jog és dráma*. ELTE-ÁJK. Oktatásmódszertani füzetek VI. (Sorozatszerkesztő: Fleck Zoltán).
- Kisteleki, K. (2002). A fasizmus államkormányzati megoldásai. In Rácz, L. (Ed.), *Egyetemes állam- és jogtörténet: Polgári kor*, (pp. 287–307). HVG-ORAC.
- Kisteleki, K. (2009). Szakmai játékosság vagy játékos szakmaiság? In Fáy, G. (Ed.), *PK – Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományai Kar Perjátszó Körének kiadványa*, (pp. 4–5.) ELTE-ÁJK.
- Lengyel, T. & Várkonyi, G. (2010). *Báthory Erzsébet: Egy asszony élete*. General Press.
- Mészáros, I. (1981). *Ratio Educationis. Az 1777-i és az 1806-i kiadás Magyar nyelvű fordítása*. (Fordította és jegyzetekkel ellátta: Mészáros, I.). Akadémiai Kiadó.
- Pauler, T. (1880 [2002.]) *A Budapesti Magyar Kir. Tudomány-Egyetem története*. Egyetemi Nyomda [=reprint, Históriaantik Könyvkiadó].
- Rácz, L. (2009). Beköszöntő. In Fáy, G. (Ed.), *PK – Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományai Kar Perjátszó Körének kiadványa*, (p. 3). ELTE-ÁJK.
- Rigó, B. (2019). Az ELTE ÁJK Egyetemes Állam- és Jogtörténeti Tanszék története a második világháborútól napjainkig. In Boóc, Á. & Sándor, I. (Ed.), *Studia in honorem Gábor Hamza: Ünnepi tanulmányok Hamza Gábor 70. születésnapja tiszteletére*, (pp. 225–230). Közjegyzői Akadémia Kiadó.

Rónay, Z. (2018). Jog és pedagógia találkozása. A jog oktatásának helye és célszerűsége a pedagógusképzésben. *Neveléstudomány: Oktatás Kutatás Innováció*, 6(4), pp. 39–50. DOI: 10.21549/NTNY.24.2018.4.4

Rónay, Z. (2020): Legal Case vs. Legal Text. In Mafalda, Carmo (Eds.), *Education Applications & Developments V.*, (pp. 94–103). inSciencePress.

Várkonyi, G. (2016). *Báthory Erzsébet: Bűnös vagy áldozat?* Kossuth Kiadó.

Internetes források, szabályzatok

Momentán Társulat. <https://momentantarsulat.hu/>;
<https://momentantarsulat.hu/szinesz/harsanyi-bence> (2021. 11. 14.)

Perjátszó Kör. <http://perjatszokor.blogspot.com/>; <https://perjatszokor.wordpress.com/>; <https://hu-hu.facebook.com/perjatszokor> (2021. 11. 14.)

THEATER Online <https://theater.hu/hu/portre/hegyi-arpad-jutocsa--1731.html>
(2021. 11. 14.)

Wikipedia https://hu.wikipedia.org/wiki/Hegyi_%C3%81rp%C3%A1d_Jutocsa
(2021. 11. 14.)

The First 15 years of the Student Circle of Playing Legal Cases – Recent Beginnings of the Institutionalization of Law and Drama education in the Faculty of Law at Eötvös Loránd University

The acquirement of the skills of the legal profession is realized as a matter of fact implicitly as a hidden curriculum, because the legal education is adjusted to the branches of law and gives mainly lexical knowledge that is much stuck to the very text of the law. Recognizing this demand, the question arises whether in legal education is it possible to settle a practice by the means of administrative tools or even is the institutionalization by itself without any administrative regulation is possible, where the law students get relevant knowledge beyond the boundaries of the legal subjects (branches). The existence of the drama play circle for one and a half decade in the faculty is the practical answer for this problem, where the students' drama play circle presents the most famous trials in an entertaining but nowhere near in a documentarist way, while the law students can have a glance into legal history, procedural law and the flow of the trials themselves beyond the pure entertainment.

Keywords: *drama education, students' drama play, legal education, legal history, gamification*